kód:	köv:	tantárgy megnevezése:	tantárgy típusa:	tanszék:
MK3TTVKK04KX17	é	Természet-, táj- és vízi környezetvédelem	Szakmai törzsanyag	KMT

óraszám:	nyelve:	kredit:	tantárgyfelelős:	kurzusok oktatói:	előkövetelmény(ek) kódja:
2/2/0	magyar	4	Keczánné Dr. Üveges Andrea	Fórián Sándor	

hét	előadás:	gyakorlat:
0.	**Regisztrációs hét**	
1.	A természetvédelem ökológiai alapjai, háttér-tudományok. A természetvédelem, táj- és környezetvédelem kapcsolata, a szakterületek összefüggései.	Nemzeti parkjaink bemutatása. I. (Hortobágyi, Kiskunsági, Körös – Maros, Aggteleki, Duna – Dráva).
2.	A természetvédelmi ökológia kialakulása, története, helye a biológiai tudományok között. A bioszféra felépítése. A szupraindividuális rend-szerek hierarchiája, sajátosságai. Térbeli, időbeli mintázatok.	Nemzeti parkjaink bemutatása. II. (Duna – Ipoly, Balaton-felvidéki, Bükki, Őrségi, Fertő – Hanság).
3.	A mintázatok kialakulásának törvényszerűségei, természetvédelmi következmények. Élőlényközpontúság, komplementaritás, kauzalitás.	A táj fogalom értelmezése. A tájvédelem tudományos háttere, kapcsolata a környezet és természetvédelemmel. A természeti táj hierarchia szintjei.
4.	Ökológiai módszerek a természetvédelem táj- és vízi környezetvédelem eszköztárában. A limitáció és indikáció elve. A niche elmélet mint a tájban zajló ökológiai folyamatok értelmezésének eszköze.	Tájalkotó tényezők, a táj, mint rendszer. Természeti és kulturális táj. Az emberi tevékenységek hatáspontjai. Tájtípusok bemutatása. Tájaink kategorizálása.
5.	A populációbiológiai megfontolások a természeti rendszerek védelmében. Populációk időbeli, térbeli reprezentáltsága. A populációk méretét befolyásoló hatások, eltartóképesség, kompetíció. Természetes szelekció.	Tájvédelem definiálása, a védelem hatáspontjai. Tájpotenciál, egyedi tájértékek. A területhasználat tájvédelmi összefüggései.
6.	A természetvédelem kialakulása fejlődése. Korai időszak –természeti javak megőrzése. A természetvédelmi gondolattól az első nemzeti parkig. A hazai természetvédelem kialakulása, az első erdő-törvénytől az első természetvédelmi területig.	Tájökológia. Tájértékelés, hatásvizsgálatok, ökológiai kockázatelemzés. Alkalmazott tájökológia, tájgondozás, tájvédelem, természetvédelem. Tájgazdálkodás, a tájpotenciál fenntarthatósága. A tájvédelem, a tájökológia szerepe a gazdasági tervezésben.
7.	Féléves tervezési feladatok készítésének hete: féléves feladatokhoz kapcsolódó konzultációk előre meghirdetett időpontban, zárthelyik írásának a hete	
8	A természetvédelem önállósodása. Az Országos Természetvédelmi Tanács létrejötte. A tudomány, az erdőgazdálkodás és a társadalmi mozgalmak (madártan) szerepe a természetvédelem fejlődésében. Az első nemzeti parkunk létrejötte, előzmények, tanulságok.	A víz, mint az élet közege és feltétele. A víz jelentősége a bioszférában. A vízi környezet fizikai, kémiai sajátosságai. Vízi és vizes élőhelyek. Vízi élettájak és életforma típusok általános jellemzése, vízi élőlények életforma típusai, jellemzésük (faciál, fitál, benton, pelagiál, sztigál, freatál).
9.	A modernkori természetvédelem fejlődése az első nemzeti parktól a 1984-es Tvr-ig. A természetvédelem extenzív fejlődésének időszaka. A nemzeti parki hálózat létrejötte. A fejlődés nemzetközi háttere. Zöld mozgalmak szerepe.	Forgalmi típusok, felszíni és felszín alatti vizek típusai. Vízminősítési rendszerek összehasonlító bemutatása. A vízi anyagforgalom legfontosabb elemei, biogeokémiai ciklusaik bemutatása.
10.	A természetvédelem jogi szabályozásának fejlődése napjainkig. Nemzetközi szerződések. A természetvédelem struktúrájának változása a környezet védelemmel történt integrációt követően.	A biológiai vízminősítés fogalomrendszere, jelentősége. (Halobitás, trofitás, szaprobitás, toxicitás.) Az ökológiai vízminősítés fogalomrendszere, szaprobiológiai vízminősítési rendszerek.
11.	Az EU természetvédelmi stratégiája. Madárvédelmi és Élőhelyvédelmi direktívák. Natura 2000 rendszer és annak hazai szabályozása. Pannon biogeográfiai régió. Fragmentáció, mozaikosodás.	A vizek minőségi és mennyiségi védelme. Vízgazdálkodásunk fejlődése – a fokgazdálkodástól napjainkig. A vizes élőhelyek védelmének kérdési, jelentősége. A klímaváltozással összefüggő vízgazdálkodási kérdések.
12.	A természetvédelmi kezelés szakmai gyakorlata. (Prezerváció, konzerváció, rehabilitáció, rekonstrukció, kreáció) A természetes diszturbancia folyamatok szerepe a biológiai sokféleség fenntartásában.	ZH
13.	Tájléptékű megközelítés szerepe a modern természetvédelemben. A gazdálkodás és természetvédelem konfliktusai. Gazdasági tájjal kapcsolatos természetvédelmi kérdések.	Az EU vízvédelmi, vízgazdálkodási irányelvei. (Víz Keretirányelv) Vízgyűjtő gazdálkodási tervezés. Hazai feladataink, szemléletváltozás a vízgazdálkodásban.
14.	Féléves tervezési feladatok készítésének hete: féléves feladatokhoz kapcsolódó konzultációk előre meghirdetett időpontban, zárthelyik írásának a hete	

	számonkérési módok: 1 ZH,
	kötelező és ajánlott irodalom: 1. Aradi Cs. - Kiss B. - Lengyel Sz. - Müller Z. 2003: Általános ökológia, hidrobiológia és természetvédelem. - Egyetemi jegyzet, Eötvös József Főiskola Műszaki Fakultás Vízépítési és Vízgazdálkodási Tanszék, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Vízgazdálkodási Önálló Osztálya, Budapest-Gödöllő, 111 pp. 2. Rakonczay Zoltán: Természetvédelem; Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, 2001. 3. Rakonczay Z: A természetvédelem története Magyarországon; Mezőgazda Kiadó 2009 4. Csima Péter: Természetvédelem, Védett területek tervezése Magyarországon (egyetemi jegyzet); Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem, Budapest, 1997.
	Az aláírás és vizsgára bocsátás különleges feltételei: A zárthelyi sikeres megírása
	Teljesítményértékelés: évközi jegy

Dr. Kocsis Dénes
tanszékvezető

Fórián Sándor
oktató